

GWATEMALA

1. Informacje podstawowe

Powierzchnia :	108,9 tys. km ²
Populacja:	17,6 mln (2019)
Skład etniczny:	Metysi 56%, Indianie 43,5% (w tym Majowie 41,7%, Xinca 1,8%), Murzyni 0,2%, Garifuna (osoby ze związków afrykańsko – karaibskich) 0,1%, cudzoziemcy 0,2%.
Podział administracyjny:	22 departamenty
Religia:	Katolicy (55%), różne denominacje protestanckie (40%), religia Majów (1%).
Stolica:	Gwatemala (Ciudad Guatemala) – ca 2,5 mln mieszkańców
Inne ważniejsze miasta:	Villa Nueva (ca 650 tys. mieszkańców), Mixco (ca 520 tys. mieszkańców), Cobán (ca 330 tys. mieszkańców), San Pedro Carchá (ca 300 tys. mieszkańców)
Język urzędowy:	Hiszpański; ludność indiańska posługuje się powszechnie językami grupy maya
Waluta:	Quetzal (1 US\$ = 7 – 8 gtq)
Główne bogactwa naturalne:	Ropa naftowa, nikiel, drewno, ryby, energia wodna.
Główne gałęzie przemysłu:	Przemysł cukrowy, spożywczy, tekstylny-odzieżowy, meblarski, chemiczny, petrochemiczny, metalowy, kosmetyczny, papierowy
Główne produkty rolne:	Trzcina cukrowa, kukurydza, banany, kawa, fasola, kardamon, hodowla bydła, trzody chlewnej i drobiu
Ustrój polityczny:	Republika prezydencka
Głowa państwa i szef rządu (prezydent):	Alejandro Eduardo Giammattei Falla
Minister Gospodarki:	Antonio Malouf
Ambasador Gwatemali w Polsce:	José Francisco Cali Tzay (Ambasador Gwatemali w Niemczech)
Ambasador RP w Gwatemali:	Leszek Biały (Ambasador RP w Panamie)
Najbliższe wybory parlamentarne:	2023

2. Podstawowe wskaźniki makroekonomiczne (2019)

PKB (ceny bieżące) :	75,6 mld US\$
PKB per capita:	4.471 US\$
Wzrost PKB (ceny stałe 2010):	2,8%
Struktura PKB:	Rolnictwo 13,3%, przemysł 23,4%, usługi 63,2%
Dług publiczny::	24,7% PKB
Inflacja:	4,4%
Bezrobocie:	2,6%
Poziom korupcji:	26 (poziom Nigerii, Mozambiku, Iranu, Hondurasu, Bangladeszu i Angoli)
Eksport:	11,2 mld US\$
Główni partnerzy w eksporcie:	USA, Salwador, Honduras, Meksyk, Nikaragua, Kostaryka, Holandia, Panama
Główne towary w eksporcie:	Banany, kawa, kardamon, cukier, olej palmowy, energia elektryczna, nikiel, odzież, lekarstwa
Import:	19,9 mld US\$
Główni partnerzy w imporcie::	USA, Chiny, Meksyk, Salwador, Kostaryka, Panama, Kolumbia, Honduras
Główne towary w imporcie:	Paliwa, telefony komórkowe, leki, samochody, części samochodowe, węgiel, kukurydza, art. żywnościowe, maszyny i urządzenia
Inwestycje zagraniczne:	998 mln US\$
Inwestycje gwatemalskie za granicą:	Brak danych

3. Ogólna charakterystyka gospodarki Gwatemali.

Około 90% PKB Gwatemali jest tworzone przez firmy prywatne. Około 65% Gwatemalczyków jest zatrudnionych w usługach, który jest najszybciej rozwijającym się sektorem gospodarki. Najważniejszymi gałęziami przemysłu jest przetwórstwo żywności, lekki montaż oraz branża tekstylna-odzieżowa. Ok. 40% towarów przeznaczonych na eksport wytwarzane jest w specjalnych strefach ekonomicznych. Tradycyjnie kojarzone z Gwatemalą rolnictwo stopniowo traci na znaczeniu, niemniej nadal odgrywa sporą rolę zarówno w tworzeniu PKB, jak i eksporcie. Oprócz głównych produktów rolnych sprzedawanych za granicę (kawa, banany, cukier, kardamon), coraz szerzej rozwija się produkcja warzyw, owoców i kwiatów ciętych również przeznaczonych na eksport. Są plany zwiększenia eksportu także gumy naturalnej. Natomiast uprawa ryżu, fasoli i kukurydzy jest w większości wykorzystywana do konsumpcji krajowej. Niezwykle ważną pozycję w gospodarce Gwatemali odgrywają przekazy pieniężne pochodzące z USA, które w 2019 r. osiągnęły wartość 10,5 mld USD (przy całkowitym poziomie eksportu rzędu US\$ 20 mld). Pomimo wzrostu deportacji Gwatemalczyków z USA, ich wielkość nadal rośnie. Szacuje się, że w USA nadal przebywa 1,5 mln Gwatemalczyków, z których jedynie 300-400 tys. jest tam legalnie.

W 1996 r. został podpisany traktat pokojowy kończący wojnę domową w Gwatemali w 1996 r. Pozwoliło to na wprowadzenie szerokich reform gospodarczych i rozwój współpracy międzynarodowej (także inwestycyjnej), co przyniosło poprawę sytuacji ekonomicznej kraju. Jednak kryzys finansowy z 1998 r. oraz spadek cen kawy (wiodącego produktu eksportowego kraju) zahamowały wzrost gospodarczy i wprowadziły rolnictwo w stan głębokiej recesji, z którego Gwatemala stopniowo wyszła do 2012 roku. Rankingi dokonywane przez Bank Światowy wskazują na konsekwentny od kilku lat awans Gwatemali w rankingach dot. gospodarek przyjaznych biznesowi i łatwości prowadzenia handlu.

Podstawowym problemem Gwatemali utrudniającym rozwój gospodarczy jest jeden z najbardziej nierównych podziałów dochodu narodowego na świecie. Najbogatsze 10% społeczeństwa otrzymuje prawie 50% całości przychodów; najbogatsze 20% już 2/3. W rezultacie blisko 32% społeczeństwa żyje za mniej niż 2 dolary dziennie; 13,5% za mniej niż 1 dolar. Wskaźniki dotyczące rozwoju społecznego, analfabetyzmu, śmiertelności dzieci należą do najwyższych na półkuli zachodniej. Od zakończenia wojny do priorytetów kolejnych rządów Gwatemali należało dążenie do poprawy życia obywateli i wzmocnienie instytucji publicznych. Prowadzi się kilka programów socjalnych na rzecz poprawy poziomu życia ludności, zwłaszcza zmniejszenia wskaźnika niedożywienia (wynoszącego w skali kraju 48%, a w najuboższych regionach nawet 90%) i rozszerzenia świadczeń medycznych dla dzieci poniżej piątego

roku życia (wśród których śmiertelność wynosi 50%), kobiet ciężarnych oraz kobiet w okresie laktacji. Ponadto powołano Ministerstwo Rozwoju Społecznego, którego głównym zadaniem ma być koordynacja programów socjalnych, a tym samym walka z ubóstwem i niedożywieniem. Innymi czynnikami utrudniającymi wzrost gospodarczy jest wysoka przestępczość oraz skandale korupcyjne.

4. Stan prawno – traktatowy

Gwatemala jest członkiem następujących porozumień i organizacji o charakterze gospodarczym: CACM, CEPAL, G-24, G-77, IADB, IBRD, IDA, IFAD, IFC, ILO, IMF, LAES, ALADI (obserwator), MIGA, OAS, ONZ, Petrocaribe, WB, WCO, WIPO, WTO.

Gwatemala, Salwador i Honduras tworzą unię celną regulującą wolny przepływ osób oraz towarów między tymi państwami i mającą na celu m.in. usprawnienie ruchu na granicach, ułatwienie handlu, zwiększenie bezpieczeństwa i harmonizację przepisów celnych. Gwatemala jest także stroną Stefy Wolnego Handlu CAFTA-DR między USA, państwami Ameryki Środkowej i Dominikaną. Układ zniósł stawki celne na wiele produktów, zliberalizował rynek usług oraz stworzył przejrzyste reguły dot. inwestycji zagranicznych, ochrony własności intelektualnej, procedur celnych, handlu elektronicznego, przepisów fitosanitarnych i mechanizmów rozwiązywania sporów. CAFTA-DR ma kluczowe znaczenie dla gospodarki gwatemalskiej, jako że 2/3 wymiany handlowej odbywa się z państwami-stronami układu. Ponadto Gwatemala ma podpisane umowy o wolnym handlu z Tajwanem, Kubą, Meksykiem, Wenezuelą, Chile, Kolumbią, Panamą i Europejskim Stowarzyszeniem Wolnego Handlu (EFTA). Negocjuje także podobne układy z CARICOM i Kanadą.

W maju 2010 r. w ramach odbywającego się w Madrycie szczytu UE-Ameryka Środkowa, Gwatemala wraz z pozostałymi krajami regionu podpisała tekst Umowy Stowarzyszeniowej z UE. W wymiarze gospodarczym układ ustanawia obszar wolnego handlu w zakresie produktów przemysłowych i obniżenie taryf celnych dla niektórych towarów rolnych (banany, mięso, ryż). Do czasu pełnego wejścia w życie tej umowy, kształt stosunkom Gwatemali z UE nadaje Umowa ramowa o współpracy gospodarczej między UE i Ameryką Środkową z 1993 r.

5. Dwustronna współpraca gospodarcza polsko - gwatemalska

a. Współpraca handlowa

Wg danych GUS, eksport Polski do Gwatemali w 2019 r. wyniósł 10,2 mln US\$, natomiast wg gwatemalskich danych importowych – 12,1 mln US\$. Import Polski z Gwatemali w 2019 r. wg danych GUS wyniósł 34,9 mln US\$, natomiast wg tamtejszych danych eksportowych zaledwie 11,6 mln US\$. Różnice w tych liczbach wskazują na poziom handlu pośredniego via kraje trzecie.

Wg danych GUS, Gwatemala jest 141 odbiorcą naszego eksportu, ze statystycznie zerowym udziałem oraz 101 dostawcą polskiego importu z udziałem 0,1%. Wg danych gwatemalskich Polska jest 55 odbiorcą eksportu tego kraju z udziałem 0,1% i 54 dostawcą importu z udziałem 0,1%.

Główne towary w eksporcie: papier, skrobia ziemniaczana, pojazdy samochodowe, farby, produkty chemiczne, wyroby rolno – spożywcze, maszyny i urządzenia

Główne towary w imporcie: banany i plantany, tytoń, owoce, kawa, warzywa, kardamon, lateks kauczukowy, alkohol (rum), wyroby tekstylno – odzieżowe.

b. Współpraca inwestycyjna

Brak jest informacji o polskich inwestycjach w Gwatemali i o gwatemalskich w Polsce.

6. Dostęp do rynku

Od kilku już lat Gwatemala znacząco obniża stawki celne i modernizuje procedury importowe, a także wprowadza nowe przepisy dot. zamówień publicznych i ochrony własności intelektualnej, zgodne ze standardami międzynarodowymi. Efektem tego jest wzrost poziomu handlu i napływu zagranicznych inwestycji.

W ograniczonym stopniu stosuje bariery pozataryfowe. Licencje importowe praktycznie nie są wymagane z wyjątkiem pozwoleń na import produktów związanych z ochroną zdrowia, bezpieczeństwem i ochroną środowiska. Za największy problem w handlu uznaje się biurokrację i powolność działania miejscowych urzędów, wysokie koszty energii elektrycznej czy wspomniane zjawiska korupcyjne. Znane są również przypadki uznawania przez służby celne wartości towaru zapisanej na fakturach handlowych za zaniżoną. W takim przypadku, importer musi udowodnić, że faktura wykazuje faktyczną wartość towaru albo zapłacić wyższą opłatę celną.

7. Prawo regulujące działalność inwestorów zagranicznych

Tematykę inwestycji zagranicznych reguluje Dekret nr 9-98 Kongresu Gwatemali, a także szereg innych aktów prawnych, w tym zajmujących się funkcjonowaniem strefy wolnocłowej Santo Tomás de Castilla (ZOLIC) oraz poszczególnymi działami gospodarki, ochroną środowiska, prawem pracy itd.

Ustawodawstwo krajowe zezwala na inwestycje zagraniczne praktycznie we wszystkich sektorów gospodarki oraz zapewnia traktowanie identyczne inwestorom z innych państw jak krajowym. Wyjątkiem są jedynie leśnictwo, ubezpieczenia i niektóre usługi specjalistyczne. Wysokość kapitału zagranicznego w firmach transportowych świadczących usługi wewnątrz kraju nie może przekroczyć 40%.

8. Perspektywy rozwoju współpracy.

Największe możliwości eksportowe dla polskich firm rysują się w zakresie motoryzacji (części, akcesoria samochodowe, lakiery, odświeżacze powietrza), produktów przemysłu celulozowo – papierniczego, sprzętu rolniczego/samolotów do fumigacji pól, nawozów, maszyn dla przetwórstwa rolno-spożywczego, logistyki (budowa magazynów, składów itp.), towarów konsumpcyjnych, farmaceutyków/biotechnologii, technologii przemysłowej, wyrobów rzemiosła (artykuły dekoracyjne/ wyposażenia wnętrz, galanteria skórzana, ceramika, biżuteria z bursztynu etc.), tworzenie klastrów innowacyjnych/ ICT.

Potencjalne dziedziny współpracy inwestycyjnej to rolnictwo, przetwórstwo żywności, przemysł lekki, przemysł tekstylny – odzieżowy, przemysł chemiczny, usługi finansowe i informatyczne oraz turystyka.